

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quām extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus XI. Argumentum. Episcopus, an possit exigere Cathedricum, subsidium charitativum, portionem Canonicam, & occasione visitationis procurationem ab Ecclesia Patronali, translato hujus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](#)

Crucem contra Pitonium Scribentem in hac Causa pro Canoniciis Lateranensis Monasterii S. Frigidiani Lucæ, qui prætendebant non competere Episcopo Lucano jus deferendi Crucem erectam in eorum Ecclesia, nisi occasione S. Visitationis, publicarum Processionum, aliorumque actuum, in quibus ex consuetudine, vel privilegio concessum est Episcopis Pontificalia exercere in Ecclesiis Regularium; Et ita etiam resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii 8. Augus. 1716. ubi proposito dubio -- An liceat Episcopo Lucano ingredi erecta Cruce Ecclesiam S. Frigidiani Canonorum Lateranensium in casu &c. -- responsum fuit -- Affirmative.

ARGUMENTUM.

Episcopus an possit exigere Cathedraticum, Subsidium charitativum, Portionem Canonicam, & occasione visitationis Procurationem ab Ecclesia Patronali, translato hujus Jurepatronatus cum universitate bonorum ad Exemptos?

SUMMARIUM.

- 1 *Monasteria Regularium sunt exempta à Cathedratico, & aliis iuribus Episcopibus.*
- 2 *Cathedraticum an sit sublatum per Concilium Tridentinum? Vide ibi, & n. 19.*
- 3 *Subsidium Charitativum non debetur ex Beneficiis pleno jure unitis Monasterio exempto, & num. 20.*
- 4 *Jura, & emolumenta Episcopalia ad quem finem sint à jure introducta? Vide ibi.*
- 5 *Ecclesia Patronalis translata unà cum universitate bonorum ad exemptos debet solvere Episcopo Cathedraticum in ea quantitate à jure statuta, vel solvi solita, & num. 18.*
- 6 *Debet solvere Subsidium Charitativum. Limita ut num. 7. Intellige ut num. 8.*
- 7 *Debet solvere Quartam, seu portionem Canonicam, tum Decimaram, tum Mortuariorum, & si adsit consuetudo solvendi pro Quarta certam quantitatatem pecuniarum, hæc est servanda. Intellige ut num. 10.*
- 8 *Tenetur solvere Procurationem Episcopo eam visitanti. Intellige ut num. 14.*

etiam non obstante ejus particulari consuetudine in contrarium, & n. 15.

- 9 *Non tenetur solvere vecturas, vel ferraturas equorum. Limita ut ibi.*
- 10 *Immo eamdem Procurationem solvere tenetur Vicario Capitulari sede vacante, sed in qua quantitate? Vide ibi.*
- 11 *Quænam consuetudo non solvendi Procurationem præservetur à Concilio Tridentino. Vide ibi.*
- 12 *Episcopus cogere potest per censuras Rectorem Ecclesiae Patronalis translata unà cum universitate bonorum ad exemptos renuentem ei solvere jura Episcopalia.*

C A S U S X I.

REtento eodem facti themate superius exposito, nimirum translationis Jurispatronatus, seu Ecclesiae Patronalis unà cum universitate bonorum titulo hujus donationis, aut emptionis ad Monasterium A. ab utraque Lege Episcopali exemptum. Quero an Episcopus intrà cuius Dioecesum sita sit dicta Ecclesia Patronalis, possit ab hujus Rectore exigere Cathedraticum, Subsidium Charitativum, & Portionem Canonicam, & occasione visitationis ejusdem Ecclesiae Procurationem?

Quæstio hæc procedit respectu illarum Dioecesum, in quibus jus commune induxitum exactiois hujusmodi emolumentorum favore Episcoporum est in usu; cum plures adsint Dioeceses, in quibus Episcopi ex inveterata consuetudine non exigunt nec Cathedraticum, nec Subsidium charitativum, nec quartam, seu portionem Canonicam, nec Procurationem occasione visitationis, quæ consuetudo legitimè præscripta venit ab Episcopis observanda, & eidem questioni taliter procedenti respondendum videtur negativè. Quoniam hæc Ecclesia Patronalis utpote spectans, & translata ad Monasterium A. unà cum universitate bonorum, cui erat annexa, videtur exempta à solutione Cathedratici, Subsidii charitativi, Canonicæ portionis, & Procurationis, sicuti est ab his exemptum idemmet Monasterium, cum accessorium sequatur semper naturam principalis, ad Text. in cap. inter cætera 10. q. 3. Barbos. ad Concil. sess. 24. cap. 3. num. 23. & de of-

fic.

- seq. & potest. Episcopi alleg. 86. num. 40. & seq. Antonell. de jurib. & onerib. Clericor. lib. 2. par. 6. cap. 17. nu. 36. & 46. Ventrigh. in prax. par. 2. annot. 25. §. 1. num. 34. & seq. & dixi superiorius Caf. VIII. num. 3.
- 2 Et quidem respectu Cathedratici, & Subsidii charitativi nulla hodie videtur esse amplius hastatio, tum ex dispositio-
nē Sacri Concilii Tridentini, per quod utrumque sublatum videtur *seff. 24. cap. 3.* ubi admonentur Episcopi, ut caveant nē inutilibus sumptibus cuiquam graves onerosivē sint, nec pecunia, nec munus quodcumque, etiam qualitercumque à Rectoribus Ecclesiarum offeratur, ab eis accipiatur, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili. Tum ex mente Sac. Congregationis Concilii denegantis solutionem Subsidii charitativi ex Beneficiis spectantibus ad exemptos, ut in Marianen. Subsidii Charitativi 11. Martii 1713. ubi conquerentibus Monachis Olivetanis Monasterii Portus Veneris, quod Episcopus Marianensis sub censuram interminatione aulus fuerit Subsidium charitativum exigere ab Affictuariis nonnullorum Beneficio-
ciorum spectantium ad dictum Monasterium, proposito dubio -- An Episcopo Marianen. debeatur Subsidium charitativum ex Rectoris di Belgodere, e di Rustino, ut pratenditur *spect. an. ad Monachos Oliveta-
nos, vel potius obset pratenus exemptio di-
ectorum Patrum.* Responsum fuit negativē quod primam, & affirmativē quod secundam partem.
- 4 Verū his non obstantibus contrarium verius in hoc casu de jure censeo. Cū enim emolumenta hæc sint assignata à jure Episcopis, ut sic ipsi magis allicantur ad convocationem Synodi, ad visitationem Diocesum, & ad recte administrandum, & gubernandum proprios Episco-
patus, dignum est ut iidem, qui spiritualia seminat in Ecclesiis suarum Diocesum ab eis temporalia, & metant 1. ad Chorinth. 9.
- 5 Debet igitur Ecclesia hæc Patronalis sic translata ad Monasterium A. seu ejus Rector persolvere Episcopo, intrā cujus Diocesum sita sit, cathedralicū, seu synodaticum in signum subjectiōnis, & pro honore Cathedrae, ad Text. in Can. placuit, & Can. inter cetera 10. quest. 3. cap. Pars II.
- conquerente de offic. Ordin. cap. cūm olim de censib⁹, Fagnan. in dicto cap. conque-
rente num. 49. Barbos. de offic. & potest. Episcopi alleg. 86. nu. 40. Gratian. discep. forens. 620. num. 1. ibique Card. Anton. de Luc. num. 1. Antonell. de Jurib., & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 17. nu. 32. Carol. Anton. de Luc. ad Ventrigh. par. 2. annot. 25. §. 2. num. 2. Card. de Luca de Ju-
risdict. 38. num. 2. In ea quantitate à jure statuta, nimirum in duobus solidis aureis Glos. in cap. placuit 10. q. 3. in princip. & cap. olim. verb. olim causam de censib⁹, vel in ea quantitate in Diocesis solvi consue-
ta Fagnan. in cap. conquerente de offic. Ordin. n. 47. Covarr. lib. 1. var. resol. cap. 11. nu. 3. Gratian. discep. forens. 620. num. 4. Antonell. ubi supra num. 33. , & resolutum fuit à S. Congregatione Concilii in Rea-
tina Cathedratici, & Decimaru 8. Ju-
lii 1713. Ubi prætentente Episcopo Rea-
tino exigere quamdam pecuniarum sum-
mam ratione Cathedratici supra duobus Beneficiis, & horum Rectore in hoc ei contradicente proposito dubio -- An, & in qua summa, seu quantitate debeatur Ca-
thedraticum pro Beneficiis SS. Laurentii, &
Salvatoris delle Macchie, & SS. Nicolai,
& Joannis Carpiporti, in casu &c. Sac.
Congregatio respondit -- Affirmativē ad
rationem obulorum 25., & q. 4.
- 6 Debet etiam persolvere eidem Episco-
po subsidium charitativum, juxta taxam solvi solita omnium enim de Diocesi in-
terest, ut eorum Episcopus sustenteret, ad Textum cap. Apostolus de censib⁹, & in Extravag. was electionis de censib⁹. Abb. conf. 26. n. 3. Bellet. disquisit. Cleric. par. 1.
tit. de Cleric. debit. §. 12. Ventrigh. in prax.
par. 2. annot. 24. §. 1. num. 1., & §. 2. nu. 1.
Antonell. de jurib., & onerib. Cleric. lib. 2.
7 par. 6. dicto cap. 17. num. 37. Dummodo tamen Rector ejusdem Ecclesie Patrona-
lis percipiat fructus ex ea, & non sit ita pauper, ut nihil habeat ultra decentem, & honestum vietum, Bellett. ubi supra num. 19., & seqq. Antonell. ubi supra nu. 49.
& seqq. Ventrigh. in prax. par. 2. annot. 24.
dicto §. 1. num. 29. Non verò tenetur illud persolvere Vicario Generali Episcopi si-
nē hujus speciali mandato idem Ventrigh.
ubi supra n. 23.
- 8 Sed hujusmodi subsidium charitativum non est semper, & quandcumque à Be-

neficiatis, & Ecclesiarum Rectoribus solvendum, nec ab Episcopo quandocumque postulandum, sed solum quando ad sit justa, & necessaria causa, nimis quando Episcopatus sit tenuis, vel ære alieno gravatus, vel quando Episcopus accedere debeat ad Generale Concilium ad Papam, vel ad alium Principem supremum pro communibus negotiis totius Dioecesis, & quidem cum consilio Capituli, & etiam Clericorum nisi ad sit consuetudo in contrarium, juxta Glos. in Extrav. Vas. Electionis verb. Caritatium subisdum de censib. Fagnan. in cap. Conquerente de Offic. Ordin. nu. 38. Antonell. de jurib. & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. dicto cap. 17. num. 42., & 43. Bellett. disquisit. Cleric. par. 1. dicto §. 12. nu. 8. Ventrigr. in prax. dicta annot. 25. §. 1. n. 3. & seqq. & nu. 18.

9. Insuper debet eadem Ecclesia Patronalis, sive ejus Rector persolvere Episcopo quartam, seu portionem Canonica, tum decimarum, si sit Parochialis, juxta Text. in cap. Quoniam de decim. ibique Fagnan., & in cap. Conquerente de offic. Ordin. Tum mortuiorum, quæ in morte relinquuntur, seu ex legatis piis juxta Text. in cap. de his 10. qu. 1. ibique glos. verb. tercia, & in d. cap. conquerente ibique Fagnan. num. 28., & seq. & cap. requisiti de testam. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 20. num. 81. & seq. Barbos. de offic. & potest. Episcopi alleg. 86. num. 7. & seq. & juxta Sac. Congregationem Concilii in dicta Reatina Cathedratici, & Decimorum 8. Julii 1713. in responsione ad secundum. Et si ad sit consuetudo, ut pro quarta decimarum, & funeralium, & anniversariorum exigat Episcopus à Clero, aut à Parochis certam quantitatem pecuniarum, hæc est servanda, ut respondit Sac. Congregatio Concilii in Anglanen. pretensarum exactiōnum 20. Decembri 1704. 10 ad primum. Dummodo legata non sint relicta pro fabrica, restauratione, ornamenti, & utensilibus Ecclesiæ, aut pro erectione Altaris in Ecclesia, aut pro celebratione solemnitatis alicuius Sancti, ex hujusmodi enim legatis non debetur Episcopo portio Canonica, quia cum hæc legata cedant in cultum Divinum, favore hujus Divini Cultus cedere debet cuiuscumque lucro Episcopi Text. in cap. ul-

tim. de Testam. Gavant. verb. quarta Episcopalis num. 7. & alii apud Antonell. de jurib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 17. n. 13. & seqq.

11 Denique occasione visitationis debet persolvere Episcopo Procurationem in viualibus necessarium non solum pro eodem Episcopo, sed etiam pro ejus servitoribus, & equis, ad Textum in cap. cum Venerabilis, & cap. procurationis de censib., & extrav. vas electionis eodem tit. & juxta Concilium Tridentinum cap. 3. sess. 24. de reform. Non verò teneatur solvere vecturas, vel ferraturas equorum Fagnan. in cap. procurationis num. 8. num. 15., & seqq. Nisi extaret contraria consuetudo, & nisi Visitator esset Praelatus à Summo Pontifice delegatus, tunc enim deberentur etiam mercedes equorum, & viaticum, ut observat Antonell. de jurib., & onerib. Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 17. num. 76.

13 Immo eamdem procurationem persolvere debet Sede vacante Vicario Capitulari, qui post lapsum anni visitare potest Ecclesiam hanc Patronalem, & ab ea procurationem exigere non in ea quantitate solvi solita Episcopo visitanti, sed pro medietate, & ultra hanc procurationem, non potest recipere equitatus, & alia donaria, ut resolvit Sac. Congregatio Concilii in Ostunen. Procurationis 28. Julii 1708. Dummodo eadem Ecclesia Patronalis non sit speciali, & specifico privilegio exempta, & dummodo non sit adeò pauper, ut Episcopo visitanti procurare non possit, ac etiam dummodo non sit in Civitate, quia si gaudet dicto privilegio, aut sit pauper, non tenetur illius Rector Procurationem dare Episcopo visitanti, juxta Text. in cap. placuit 1. qu. 2. cap. cum instantia de Censib., & cap. Romana eodem tit. in 6. Sicut eadem Procuratio hodie post Tridentinum dicto cap. 3. sess. 24. non debetur si Ecclesia sita sit in Civitate, quicquid sit de jure antiquo; Fagnan. in cap. Venerabili de censib. nu. 14. & seqq. Antonell. ubi supra num. 66.

15 Nec juvaret eidem Ecclesiæ Patronali allegare consuetudinem non solvendi Procurationem occasione visitationum, eo quia semper consuetum fuerit illam persolvi ab aliis Ecclesiæ ejusdem Dioecesis in qua sita reperitur. Quoniam juxta dispositionem juris communis Procuratio

ratio

ratio ratione visitationis debita non est à subdito præscriptibilis, ad *Text.* in *cap.* *venerabili ibique Fagnan.* *num. 20.* & seqq. ubi dat rationem, quia Procuratio est visitationi annexa, quemadmodum jus visitandi nunquam præscribitur, ita nec jus exigendi Procurationem, quia de conexis idem est judicium.

16. Et licet Tridentinum *supradicta* *eff. 24.* *cap. 3.* disponat, quod in iis locis, seu Provinceiis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud à Visitatoribus accipiat, sed omnia gratis fiant, ibi id obseretur, adhuc tamen prædicta Ecclesia Patronalis non obstante ejus consuetudine particulari non solvendi procurationem, ad eam tenetur; Quia Concilium non præservat consuetudinem particularē unius Ecclesiae, aut loci pii Civitatis, aut alterius loci, sed consuetudinem generalem totius Civitatis, & totius loci, cum non sit verisimile Concilium voluisse præservare consuetudinem unius Ecclesiae in præjudicium alterius, cui accresceret onus solvendi integrām procurationem, ut optimè docet *Fagnan.* in *dīcto cap.* *Venerabili de censib.* *num. 26.* & seqq. Præterquamquod, ut allegata consuetudo exigere posset prædictam Ecclesiam à procuratione non sufficeret, ut illa nunquam Episcopum procuraverit, sed requiritur, quod Episcopus petierit procurationem, & Rector noluerit illam solvere, & postea, quod Episcopus per longum tempus acuiuerit, juxta *Bald.* *conf. 201.* *num. 1.* *lib. 2.* *Fagnan.* ubi supra num. 29. *Rot. in Leodien.* *Canonicatus 1.* *Julii 1707.* §. *Leviōri coram Eminentissimo Scotto,* & in *Leodien.* seu *Aquisgranen.* *Canonicatus 22.* *Januarii 1703.* §. *Privileg. coram Reverendissimo Molines,* & in *Burgen.* *jurium Parochialium 11.* *Decembris 1716.* §. *Frusfrā coram R. P. D. Falconerio nunc meritissimo Alma Urbis Gubernatore;* Et ita sentiebam in *Nepeſina Procurationsis,* & *exactiōnum* relata in *Sac. Congregatione Concilii* non obstante, quod loca *Pia Oppidi Campaniani*, quibus Episcopus injunxit onus procurandi, allegarent adversus Archipresbyterum, & Canonicos Collegiatę Ecclesię ejusdem Oppidi consuetudinem, & diuturnam observantiam non solvendi Episcopo visitanti procuratio-

nem, ad quam sententiam devenit etiam eadem *Sac. Congregatio die 3. Decembris 1712.* & 27. *Maii 1713.* respondendo ad dubium ibi propositum -- *An loca Pia Campaniani teneantur contribuere pro Procuratione in casu &c.* -- Responsum fuit -- *Affirmative.*

17. In casu autem quo Rector dicit Ecclesia Patronalis tenuerit solvere Episcopo hujusmodi jura Episcopalia, posset idem Episcopus illum compellere per censuras, ut de procuratione docet *Fagnan.* in *cap. Procurations de censib.* *n. 29.* & seqq. & de subsidio charitativo testantur *Antonell.* *de jurib.* & *onerib.* *Cleric. lib. 2.* *par. 6. cap. 17. num. 57.* *Ventrigh. in prax. par. 2. annot. 25.* §. 2. *num. 10.*

18. Qua verò superius in contrarium objebantur non obstant, dum ex eo, quod supradicta Ecclesia Patronalis fuerit translata cum universitate bonorum ad Monasterium A. à Lege Episcopali exemptum, non proinde præjudicatum, & diminutum remansit in ea jus Episcopale, sed sicuti eadem Ecclesia antea quam deveniret ad Monasterium erat solita solvere Episcopo Cathedricum, subsidium Charitativum, Portionem Canonicam, & Procurationem, ita etiam nunc debet continuare in hac solutione, quia censemur devenire ad exemptos cum suo onere, juxta *Clement.* cum sit de *censib.* *Antonell.* *de jurib.* & *onerib.* *Cleric. lib. 2. par. 6. cap. 17. num. 46.* *Ventrigh. in prax. par. 2. annot. 25.* §. 1. *num. 35.*, & §. 2. *num. 6.*, & juxta secundam conclusionem in *Commentario* deducam.

19. Nec dici potest tam Cathedricum, quām subsidium Charitativum fuisse sublatum per Concilium Tridentinum, quia Concilium *dīcto cap. 3. eff. 24.*, prohibet exactiones illas, quae sunt causa procurationis pro visitatione altera victualia, adeoque non prohibet Cathedricum, quod neque causa procurationis, nec pro visitatione exigitur, sed solum in signum Cathedræ, & in Synodo, ut bene probat *Fagnan.* in *cap. conquerente de offic. ordin.* *an. 49.* & seqq. *Barbos.* ad *Concil. eff. 24. cap. 3. num. 38.*

20. Neque adversatur allegata resolutio *Sac. Congregationis Concilii in Mariannen.* *subsidii charitativi;* ibi enim agebatur de Rectoriis pleno jure unitis Monasterio Mona-

Monachorum Congregationis Oliveranæ adeoque exemptis, quod nihil commune habet cum casu nostro, in quo Ecclesia hæc Patronalis vigore ejus translationis, cum universitate bonorum ad Monasterium non fuit ipsi pleno jure unita.

ARGUMENTUM.

Translatæ Ecclesia Patronali cum universitate bonorum ad Monasterium Deputatio Collectorum, & Perquisitorum eleemosynarum in dicta Ecclesia, nec non earum administratio spectet ad Episcopum, vel potius ad Abbatem? Et an Episcopus, seu ejus Vicarius Generalis possit exigere redditionem rationis bonorum ejusdem Ecclesiae, ac onerum Missarum ad dictam Ecclesiam spectantium, revidendo ibi libros administrationis privativè ad Abbatem?

SUMMARIUM.

- 1 Usus Quæstorum, seu Collectorum, & Perquisitorum eleemosynarum an sit per Concilium Tridentinum abolidus? & n. 13.
- 2 Oblationes, & eleemosynæ, que fiunt Ecclesiæ, Cappellæ, aut S. Imagini existenti intra limites Parochiæ, ac earum administratio, & deputatio Collectorum, & Perquisitorum spectant ad Parochum? & num. 7. Intellige ut ibi, & num. 8.
- 3 Oblationes, & eleemosynæ factæ S. Imagini depictæ in pariete non spectant ad Laicum Patronum parietis.
- 4 Concordia inita inter Laicum Patronum parietis ubi depicta est S. Imago, & Parochum, qua concedatur eidem Laico administratio eleemosynarum, & oblationum jure proprio non est confirmanda.
- 5 Ecclesia Patronalis translata titulo emptionis, aut donationis universitatis bonorum, cui est annexa ad exemptos, an sit exempta? & num. 14.
- 6 Oblationes, & eleemosynæ factæ Ecclesiæ, Cappellæ, aut S. Imagini pleno jure unitæ Monasterio exempto, necnon barum administratio, ac deputatio Collectorum, & Perquisitorum spectant ad Abbatem, seu ad Monasterium, non verò ad Episcopum, & num. 9.
- 10 Oblationes, & eleemosynæ factæ Ecclesiæ, Cappellæ Patronali, aut S. Imagini exi-

stenti extra omnem Parochiam non unitæ pleno jure Monasterio, sed solum ad ipsum translate cum universitate bonorum, necnon illarum administratio, ac deputatio Collectorum, & Perquisitorum spectat ad Episcopum, & non ad Abbatem, & num. 11.

12 Sicuti ad ipsum Episcopum spectat in dicta Ecclesia exigere redditionem rationis bonorum, ac onerum Missarum, revidendo ibi libros administrationis.

15 In Ecclesiis pleno jure unitis Monasterio Abbas habet jus exercendi omnia ea, quæ respiciunt spiritualia, vel temporalia.

CASUS XII.

Exstat in Ecclesia Patronali A. ubi Patronus eligit Sacerdotem pro celebrazione Missæ quolibet die festo insignis, ac frequentibus miraculis. Illustris Imago Beatissimæ Virginis, ad quam fideles quotidie confluunt cum eleemosynis, & oblationibus; Episcopus autem loci, ubi sita reperitur dicta Ecclesia, solet quolibet anno deputare Collectorum, & Perquisidores earumdem eleemosynarum, eas administrare, & exigere redditionem rationis bonorum, ac onerum Missarum ad dictam Ecclesiam spectantium ab hujus Cappellano amovibili, revidendo ibi libros administrationis. Translata nuper eadem Ecclesia Patronali unâ cum universitate bonorum, cui erat annexa ad Monasterium B. & volente Episcopo continuare in deputatione Collectorum, & Perquisitorum dictarum eleemosynarum, in exactione redditionis rationis, ac in revisione librorum administrationis, ei se opposuit Abbas præfati Monasterii B. prætendens sibi competere hæc omnia post translationem dictæ Ecclesiæ annexæ universitati bonorum per Monasterium empræ, vel ei donatae peragere. Quæro in hoc casu An, & ad quem spectat exercitium horum omnium actuum in dicta Ecclesia ad Abbatem nè, vel potius ad Episcopum?

Et videtur dicendum non spectare neque ad Episcopum, neque ad Abbatem; Usus namque Quæstorum, seu Collectorum, & Perquisitorum eleemosynarum fuit penitus abolidus per Concilium Tridentinum cap. 9. sess. 21. ibi -- Cum multa à diversis antea Conciliis &c. adversus præ-

vos